

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Dato: 3. desember 2018
Deres ref.: 18/5000-
Vår ref.:

Besøksadresse: Universitetsveien 25 A
Telefon: 38 14 10 00

Innspill til stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet

Det vises til brev fra statsråd Iselin Nybø dat. 01.10.2018 med invitasjon til universiteter og høyskoler til å komme med innspill til en kommende stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet. Det er innhentet synspunkter fra fakultetene, Avdeling for lærerutdanning og Studentorganisasjonen ved UiA, og saken har vært behandlet i universitetsstyret. Universitetet i Agder har følgende innspill til den kommende stortingsmeldingen:

Organisering av arbeidet med internasjonalisering og studentmobilitet ved UiA

UiAs arbeid med internasjonalisering er tydelig forankret i UiAs strategi for 2016-2020 med visjonen «Samskaping av kunnskap». *Globalt Mindset* er her ett av tre satsingsområder i strategien. Målet med *Globalt Mindset* er å styrke UiAs posisjon som attraktiv samarbeidspartner og universitetets internasjonale profil. Ambisjonen er at UiA skal integrere globale problemstillinger i utdanning og forskning, og gjennom dette bidra til å løse globale utfordringer. I tillegg skal både samarbeid, dialog og gjensidig kulturutvikling fremmes.

UiA er matriseorganisert og det jobbes med internasjonalisering og studentmobilitet både på fakultetene/Avdeling for lærerutdanning (LU) samt i fellesadministrasjonen. I fellesadministrasjonen har Studieavdelingen (ved Internasjonalt kontor for utdanning) ansvar for studentmobilitet og studiesaker mens Forskningsadministrativ avdeling har ansvar for ansattmobilitet og gjestebesøk til UiA. Hvert fakultet har en eller flere ansatte som koordinerer arbeidet med studentmobilitet og flere fakulteter har egne internasjonaliseringsutvalg hvor også en representant fra Studieavdelingen deltar.

1. Ambisjon om kulturendring

Dokumentet fra KD viser til fem faktorer som må ligge til grunn for å oppnå ambisjonen om en kulturendring.

- i. Internasjonal studentmobilitet som en integrert del av det strategiske arbeidet
- ii. Må være basert på institusjonelt samarbeid som omfatter utdanning og forskning
- iii. Forsøke å minimere hindre i regelverk, og stimulere mobilitet med finansieringsordninger
- iv. Hele organisasjonen (ledelse, faglige ansatte, administrasjon og studenter) bidrar til kulturendring
- v. Studentenes kompetanse etterspørres og verdsettes av arbeids- og næringsliv

UiA slutter seg til ambisjonen om økt utveksling, og er enige i at disse faktorene er viktige for å oppnå en kulturendring. For å få dette til, trengs det tilstrekkelig med

ressurser på studieprogramnivå og sentralt slik at arbeidet med å kvalitetssikre utvekslingsmuligheter, samt promotere disse, kan prioriteres.

2. Utgående studentmobilitet

I tråd med strategien om Globalt Mindset støtter UiA målsetningen om å jobbe for en kulturendring som premiss for økt studentmobilitet. Arbeidet må være forankret i det enkelte studieprogram. Programmene må ha tydelige mobilitetsvinduer og det må skapes en bevissthet rundt hvordan og hvorfor utveksling øker kvaliteten i utdanningene. Vi ser at vi lykkes best med å skape kultur for utveksling der fagmiljøene og støttetjenestene jobber godt sammen over tid. Studieprogramledere og faglærere som framsnakker utveksling, fører også til at flere studenter velger utveksling. Et godt eksempel på at målrettet satsing på studentutveksling gir resultater, finner vi på Avdeling for lærerutdanning (LU). Noen av suksessfaktorene her har vært:

- Det er utarbeidet en egen internasjonaliseringsstrategi
- Det er god støtte fra ledelsen ved LU
- Både administrativt og faglige ansatte deltar i fellesskap på konferanser og partnerbesøk
- Utvekslingsmulighetene kvalitetssikres; de skal gi faglig relevans, administrativ forutsigbarhet, og gi studentene en opplevd merverdi
- Det er definert klare utvekslingsvinduer i alle studiene
- Studentene får informasjon om utvekslingsmulighetene og blir oppfordret til mobilitet fra første semester, og videre gjennom hele studiet
- Faglærerne støtter opp om arbeidet
- Gode nettsider om utveksling

Resultatet av arbeidet er veldig gode mobilitetstall: av 57 lektorstudenter er 22 på utveksling inneværende semesteret (39 %). 15 av 93 studenter på den nye 5-årig grunnskolelærerutdanning (GLU) søkte om utveksling til våren 2019 (16%). På det 'gamle' master-kullet er 9 av 38 studenter på utveksling (24 %).

Tre studieprogram på Handelshøyskolen ved UiA har 40% eller mer utveksling av uteksaminerte kandidater. Det har blitt mulig ved å 'rydde' konkrete utvekslingsvinduer i studieplanene, og tilby studentene en større grad av valgfrihet disse semestrene. Her har man også jobbet godt med kulturen i fagmiljøene; det er etablert noe som minner om en forventning til at mange skal velge utveksling, og denne kulturen videreføres og forsterkes av studentene selv.

Utteksling for studenter med spesielle behov for tilrettelegging kan gi utfordringer. Ved UiA er det etablert et godt samarbeid mellom Internasjonalt kontor for utdanning og Ressurssenter for tilrettelegging, helse og mestring med sikte på at tilbudet om utveksling skal være like reelt for studenter med behov for tilrettelegging som for andre studenter. Vi ønsker å styrke samarbeidet med de institusjonene som har vist seg å ha et godt støtteapparat og tilsvarende at UiA også fremstår som en god destinasjon for innkommende studenter med behov for en tilrettelagt studiehverdag.

UiA har også nylig gjennomført en rekke tiltak rettet mot økt mobilitet blant ph.d.-kandidater. Det ble bl.a. etablert en intern støtteordning for utreisende ph.d.-kandidater med formål å gi økonomisk støtte til en utvekslingsperiode på inntil 2 måneder. På tross av økt fokus på utreisende mobilitet så ser vi bare en liten årlig økning i antall gradsstudenter som har vært på utveksling og andelen lå på rett under 15% i 2018 (mot 12% i 2015). For å nå KD's mål om 20% så må flere tiltak enten settes i verk, eller intensiveres, som strategisk arbeid på studieprogramnivå fra første studiesemester, til detaljert gjennomgang av mobilitetsvindu og utvekslingsmuligheter.

3. Innkommende studentmobilitet (utenlandske studenter ved norske UH-institusjoner)

UiA er vertskap for rundt 400 innkommende utvekslingsstudenter hvert studieår. Antall innkommende studenter er per i dag veldig skjevt fordelt mellom høst/vår. Målet er å øke ytterligere, spesielt i vårsemesteret, da vi har god kapasitet på studentboliger, emnetilbudet på engelsk er bra. Internasjonalt kontor for utdanning har ansvaret for opptak og oppfølging av studentene som kommer på utveksling, i samarbeid med fakultetene. Vi samarbeider med Erasmus Student Network (ESN) for å tilrettelegge for et godt mottak og oppfølging. Dette arbeidet forsterkes ved at ESN og fadderordningen også samarbeider med Studentorganisasjonen i Agder (STA) og kommunene for å sikre at studentene har ulike arenaer for å bli kjent i nærmiljøet og med hverandre. Fysisk samlokalisering av støttetjenestene i UiAs *Global Lounge* har vært verdifullt i denne sammenhengen.

Fagtilbudet på engelsk varierer veldig mellom de ulike fakultetene, og dette legger en begrensning på antallet studenter vi kan ta inn. Vi arbeider med å øke tilbudet på engelsk både på emne- og programnivå. Fra høsten 2019 vil UiA tilby Bachelor's Programme in Development Studies, i sin helhet på engelsk. Vi tar også sikte på å kunne tilby hele bachelorprogrammet i engelsk på engelsk for norske og internasjonale gradsstudenter fra 2020. Fakultetene viser til at internasjonale helgradsstudenter har en svært positiv effekt på studiemiljøet og bidrar sterkt til 'Internationalisation at Home', og ønsker en fortsatt økning.

Helgradsstudenter søker via opptakskontoret. Som ved de fleste andre UH-institusjoner, mottar vi mange søknader fra søkere som ikke er kvalifisert. Mye ressurser går med til å behandle søknader som ikke resulterer i studenter. Et felles, nasjonalt masteropptak vil effektivisere dette arbeidet betydelig for alle institusjonene. UiA ber om at arbeidet med å utvikle et felles masteropptak settes i gang så snart som mulig. Lokalt forbereder vi nå et prosjekt som skal spisse markedsføringen og gi en mer målrettet oppfølging av potensielle søkere og studenter.

I tillegg til emne- og programtilbudet på engelsk, tilbyr Fakultet for humaniora og pedagogikk en rekke emner innenfor norskfaget for både internasjonale gradsstudenter og innkommende utvekslingsstudenter, samt fremmedspråk (tysk, spansk og fransk) for innkommende utvekslingsstudenter.

UiA har søkt om midler gjennom ulike utdanningsprosjekter gjennom SiU/Diku. Dette har ført til en økning av studenter fra ikke-vestlige land som normalt ikke ville hatt mulighet til å studere ved UiA. Ordningene er gode, men de fører også til mye ekstra arbeid for institusjonen, både under søknadsprosessen og etter at studentene har kommet. Flere har spilt inn at avviklingen av Kvoteprogrammet etterlot seg et vakuum. Antallet helgradsstudenter fra ikke-vestlige land gikk merkbart ned, og dermed forsvant også en verdifull internasjonal dimensjon på UiA. Dyktige helgradskandidater fra gode samarbeidspartnere søker seg ikke lenger til UiA – eller Norge. Nye program, som NORPART og UTFORSK har ikke vist seg å være fullgode erstatninger for Kvoteprogrammet.

Vi ser at kostnadsnivået i Norge representerer et hinder for innkommende mobilitet. Studenter som kommer fra lavkostland, og mangler offentlige støtteordninger, kan ikke leve av Erasmus+-stipendene. Kunne man se for seg etableringen av en supplerende ordning på nasjonalt nivå?

Den økte kostnaden for å søke om visum er også en stor hindring for studenter fra ikke-Europeiske land. Med en kostnad på 5300 NOK så er dette en betydelig sum som må legges til de allerede høye levekostnadene i Norge.

Til sist registrer vi en økende interesse blant internasjonale ph.d.-studenter som ønsker et studieopphold ved UiA. Opphold finansieres som regel av hjemmeinstitusjonen gjennom Erasmus+ programmet, men UiA finansierer studieopphold for enkelte ph.d.-studenter fra ikke-vestlige land via Erasmus+ Global Mobilitet.

4. Strategisk samarbeid

Høsten 2017 og våren 2018 ble det gjennomført et omfattende kartleggingsarbeid av UiAs internasjonale partnerskap. Kartleggingen tok utgangspunkt i UiAs forskningssamarbeid, studentmobilitet samt registrerte internasjonale samarbeidsavtaler.

Kartleggingen viser at UiA har samarbeid med flere hundre universiteter. Denne samhandlingen med internasjonale partnere utgjør grunnfjellet i UiAs internasjonaliseringsarbeid. Flere fakultet har gjennomført eller er i gang med en kvalitetssikring av egen avtaleportefølje, og er i prosess med å definere et mindre antall strategiske partnere.

Det er i hovedsak fagmiljøene selv som beslutter om avtaler skal inngås eller avsluttes, og som eier avtalene. Internasjonalt kontor for utdanning bidrar med kvalitetssikring og administrasjon av avtalene.

UiA har i alt 155 institusjonelle og flerfakultære avtaler fordelt på 26 ulike land, og 160 Erasmus+ avtaler i 27 europeiske land.

5. Nasjonale tiltak og regelverk

1. UiA deltar i en rekke **nasjonale og internasjonale utdanningsprogram**. Det er ressurskrevende å søke om disse midlene. Vi kunne ønske at prosessen var enklere, og at særlig de nasjonale programmene hadde større kapasitet og budsjett. At man stadig må søke om nye midler kan være en utfordring for kontinuiteten i partnerskapene, og for om forskerne ser nytteverdien i å søke.
2. UiA var en aktiv deltaker i **Kvoteprogrammet**, og etablerte og utviklet mange partnerskap i det globale sør gjennom programmet. Avviklingen av Kvoteprogrammet har gjort det vanskeligere å rekruttere ikke-vestlige gradsstudenter. Andre utdanningsprogram, som Erasmus+ Global Mobility, kan ikke erstatte kvoteprogrammet, blant annet fordi det finansierer kortere utvekslingsopphold. UiA ønsker at kvoteordningen, eller en tilsvarende forutsigbar og stabil støtteordning, blir gjeninnført.
3. Nasjonale retningslinjer for **hva som regnes som et utvekslingsopphold (3 mnd.)**, og utløser økonomisk bonus, harmonerer ikke med f.eks. Erasmus+-programmet, der kravet er 2 mnd. for praksis, men 3 mnd. for studier. En del former for internasjonal praksis, feltarbeid, internships, sommerkurs mm varer kortere enn 3 mnd., og regnes dermed ikke som utveksling. 'Virtuell internasjonalisering' eller digital mobilitet i form av nettbasert undervisning (MOOC) telles vanligvis heller ikke og dette er noe som bør utredes bedre. Sektoren ønsker mer praksis og nye undervisningsformer inn i utdanningene, og man ønsker at arbeids- og næringsliv skal verdsette internasjonal kompetanse. Vi mener tidspunktet er riktig for å **endre definisjonen på 'utveksling'**, både når det gjelder varighet og innhold, i tråd med sektorens og samfunnets etterspørsel etter internasjonal kompetanse, herunder praksis. Til tross for at studentene i Studiebarometeret 2017 melder om stort utbytte av kortere mobilitet

enn tre måneder, vil vi samtidig understreke viktigheten av å bevare insentivordninger for lange utvekslingsopphold, gjerne opptil to semestre. Det er kun ved langvarige opphold i et annet land at man virkelig blir kjent med landets kultur og språk.

4. Flere viser til muligheten for å gjøre utveksling til en **integrert komponent i utdanningene**. UiA er positiv til en ordning med 'aktiv avmelding' dette, men vil peke på noen forhold må vurderes nærmere:
 - a. Hvilke konsekvenser får dette for institusjonenes økonomi? Tomme auditorier koster. Er målet å kompensere ved hjelp av økning i antallet innreisende studenter?
 - b. Hvilke endringer i egen organisasjon vil ordningen kreve? Rutiner og ressurser på faglig og administrativt nivå må tilpasses en markant økning i mobilitet.
 - c. Hvilke tekniske og innholdsmessige endringer av utdanningsplanene vil tiltaket medføre?
 - d. Skal utvekslingsopphold defineres som en rettighet for studentene, og hvilke konsekvenser vil evt dette ha?
5. Et 'samordnet opptak' for internasjonale gradsstudenter ville lettet arbeidet ved de ulike institusjonene og sannsynligvis ført til at flere helgradsstudenter ville kommet til norske UH-institusjoner.
6. Prisen for å søke visum for innreisende studenter har økt kraftig på kort tid, og er problematisk. Ikke bare helgradsstudenter, men også utvekslingsstudenter på kortere opphold må betale 5300 kroner for visum. Til sammenligning koster det 1000 SEK å søke om studentvisum i Sverige. Her bør KD og UDI utvikle modeller som gjør det praktisk og økonomisk gjennomførbart for flere internasjonale studenter å velge Norge.
7. Vi ber om en avklaring mht hvordan studenter som har mer enn ett utvekslingsopphold i løpet av sitt studium, skal telles-
8. Vi ser at en del partnerinstitusjoner er blitt for dyre for studentene våre etter at de ble fjernet fra Lånekassens liste over institusjoner som utløser tilleggsstipend. SOAS i London er ett eksempel. Vi etterlyser en gjennomgang av hvilke kriterier som ligger til grunn for å havne på tilleggsstipendlista.
9. SIUs arbeid skal videreføres i nye Diku. Alle relevante tiltak og utlysninger fra Diku bør inneholde et krav om internasjonalisering.
10. Studentmobilitet henger sammen med ansattes mobilitet. På lokalt nivå bør ansattmobilitet brukes som et sterkt strategisk virkemiddel i etableringen og utviklingen av prioriterte partnerskap. På nasjonalt nivå bør det være en klar sammenheng mellom de virkemidlene som UNIT, NOKUT og Diku anvender når det gjelder å styrke den internasjonale kompetansen til faglig ansatte i sektoren.
11. Å utvikle fellesgrader er svært krevende. UHR har utarbeidet en Fellesgradshåndbok til hjelp for institusjonenes arbeid med etablering av fellesgrader. Denne må jevnlig oppdateres. I tillegg vil det være ønskelig at Diku fungerer som et nasjonalt kompetanseorgan på dette området.

12. Det er en utfordring at arbeidsgivere ikke har tilstrekkelig kunnskap om den kompetansen studenter har tilegnet seg gjennom internasjonal erfaring. Dette gjelder både erfaringer studentene får gjennom studentutveksling, men også andre virkemidler som Internasjonalt sertifikat. Det bør være et nasjonalt ansvar å bidra til bedre kunnskap om betydningen av internasjonal erfaring overfor arbeidsgiversiden.
13. Internasjonal kompetanse framgår i liten grad av dagens læringsutbyttebeskrivelser. Det bør vurderes om dette skal vektlegges sterkere i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket.

6. Godkjenning

Fakultetene gjør en grundig jobb med å forhåndsgodkjenne emner før studentene reiser ut. Studenter som reiser ut fra UiA har ofte stor faglig valgfrihet, og vi ser ikke at en automatisk godkjenningsprosess vil være funksjonell. Automatisering av godkjenningsprosessen vil eventuelt kun være mulig i de tilfellene studentene reiser til partnere hvor de kan velge forhåndsgodkjente emnepakker. Denne muligheten er det svært få av våre partnere som tilbyr i dag.

Det kan være mye å hente på å strømlinjeforme godkjenningsprosessen for både inn- og utreisende studenter. Definerte emnepakker, utveksling som standard valg, digitaliserte løsninger for forhåndsgodkjenning og endelig innpassing av emner og studiepoeng, etc.

En ikke uvanlig utfordring ved forhåndsgodkjenning, er at emneoversiktene / kurskatalogene ved mange partnerinstitusjoner først er klare lenge etter at vi ideelt sett skulle ha forhåndsgodkjent studentenes studieplan for utvekslingsoppholdet. Studentene blir gående og vente på en faglig garanti, og noen trekker seg i denne fasen. Endelig godkjenning i ettertid kan bli kraftig forsinket (i tillegg til at utvekslingsoppholdet i seg selv er vanskelig å innpasse i et alminnelig studieår) for de studentene som reiser til partnere og land (eks. Tyskland og Italia) med en forskjøvet semesterinndeling sammenliknet med 'normalen'. Her kunne vi ønske at Diku ser nærmere på mulige løsninger på EU-nivå.

7. Arbeids- og næringsliv

Flere studieprogram på UiA har opprettet emner der praksis kan inngå, og gir uttelling i form av studiepoeng. Andre har obligatoriske praksisemner. De fleste praksisperioder kan tas i utlandet, enten gjennom partneruniversiteter, eller på arbeidsplasser og i foretak utenfor academia.

Handelshøyskolen ved UiA har siden 2014 tilbudt en kombinasjon av studier og internship for masterstudenter i Asia og Afrika og dette er en ordning som fungerer veldig bra. Studenter opplever at erfaringen de har tilegnet seg gjør dem veldig attraktive på arbeidsmarkedet, dette har nok også en sammenheng med at de jobber i norske eller skandinavisk-tilknyttede bedrifter i utlandet.

Innen helsefagene er det en utfordring at de utdanningene- både på UiA og hos våre utenlandske partnere - sliter med å finne nok praksisplasser til egne studenter, og derfor ikke kan tilby plasser for innkommende studenter. Språkkunnskaper er også en utfordring da studenter ofte jobber med klienter som ikke kan engelsk.

I tillegg finnes det mange godt etablerte ordninger i utlandet (praktikantordninger i foretak, ambassader, forvaltning, og gjennom 'Erasmus Intern', for å nevne noe) som

også våre studenter har benyttet seg av, for eksempel i sommerferien eller etter avsluttet grad. Disse praksiserfaringene blir per i dag ikke godkjent på lik linje med studier i utlandet, og gir ikke studiepoeng. Vi mener det er et nasjonalt ansvar å åpne opp for at også slike former for praksis kan gis uttelling både i form av studiepoeng og kan telles som utveksling. Slik vil det være lettere å dokumentere kompetansen overfor framtidige arbeidsgivere, og slik blir verdifull mobilitet synliggjort i og utenfor institusjonene. UiA arbeider for at flere studieprogram skal tilrettelegge for og godkjenne praksis tatt i utlandet.

Med vennlig hilsen

Frank Reichert
Rektor